



munkacsoport
a gyerekkori
szexuális abúzus
áldozatainak
jogaiért

www.muszajmunkacsoport.hu

GYEREKEK ELLENI SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS

TÉNYEK, MEGELŐZÉS, TÁMOGATÁS

NANE

SEGÉLYVONAL
BÁNTALMAZOTT NŐK ÉS
GYEREKEK SZÁMÁRA

06 40 630 006

H 10-14, SZE 14-18, P 10-14

WWW.NANE.HU • WWW.NOKJOGA.HU

NANE

**NŐK A NŐKÉRT EGYÜTT
AZ ERŐSZAK ELLEN EGYESÜLET**

MI A GYEREKEK ELLENI SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS?

Gyerekek elleni szexuális visszaélésnek nevezzük, amikor egy felnőtt vagy az áldozatnál jóval idősebb gyermek arra használja hatalmát és befolyását, hogy egy gyermeket valamilyen szexuális tevékenységbe vonjon be. Mivel egy gyermek az életkoránál és függő helyzeténél fogva sosincs abban a helyzetben, hogy tájékozott, tudatos döntést hozzon egy szexuális cselekményről, ezért

minden olyan szexuális tevékenység, amely felnőtt és gyermek között történik, abúzusnak – azaz visszaélésnek, erőszaknak – tekintendő.

Gyerekek között történő szexuális abúzusról olyan esetekben beszélhetünk, amikor az életkori különbség jelentős (legalább 3 év), és amikor az idősebb gyermek tudatosan és szándékosan saját maga szexuális ingerlése, kielégülése, illetve hatalmának gyakorlása céljából használja a másik gyermeket.

A gyerekek elleni szexuális visszaélés gyakori jelenség: egy magyar kutatás szerint a megkérdezett diákok 17 százaléka átélte már ilyet.* A legtöbb nemzetközi felmérés ehhez hasonló vagy magasabb előfordulási arányt mutat.

MILYEN MEGNYILVÁNULÁSI FORMÁI LEHETNEK A SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉSNEK?

Aszerint, hogy a bántalmazás folyamata során létrejön-e testi kapcsolat a felek között, két típust különíthetünk el:

- **Érintéssel járó abúzusnak** számítanak többek között a következő cselekedetek:
 - › szexuális töltetű érintés vagy ugyanilyen érintésre való felszólítás vagy kérés;
 - › fogdosás; dörgölözés; szájjal való, szexuális jellegű érintés; bármilyen behatolás – hüvelyi, anális, orális.
- **Érintés nélküli abúzusnak** számítanak például az alábbi esetek:
 - › a gyermek szexuális töltetű fényképezése;
 - › pornográf felvételek mutatása a gyermeknek;

*Független Médiaközpont. *Gyermekek szexuális bántalmazása: jelentés a magyarországi helyzetről.* 2011.

› a gyermek jelenlétében történő maszturbáció vagy szexuális aktus;
› szexualizált légkör teremtése: szexualitáshoz köthető szó, hangnem és hangulat használata a gyerekekkel való kommunikációban, illetve ezek használata a gyerek jelenlétében;
› online abúzus: a gyerek és az elkövető között zajló, szexuális töltetű chatezés, illetve gyerekekről készült, pornográf jellegű képek gyűjtése, terjesztése.

KI LEHET ELKÖVETŐ?

- családtag (pl. szülő, nagyszülő, nevelőszülő, testvér, unokatestvér, nagybácsi)
- ismerős (pl. a család barátja, tanító, edző, pszichológus, pap, gyerekvigyázó, óvodapedagógus, gyerekorvos, fényképész)
- a gyermek számára ismeretlen személy.

A közhiedelemmel ellentétben az abúzust a legritkább esetben, kb. 7%-ban követi el ismeretlen felnőtt.

Sokkal gyakoribb jelenség, hogy a gyermeket egy ismerős vagy családtag bántalmazza*.

A szexuális bántalmazás azon formáját, melyben családtagok között történik az abúzus, incestusnak nevezzük (előfordul, hogy erre a fajta abúzusra a nem túl szerencsés „vérfertőzés” szót használják).

Az incestus különösen ártalmas, mert rendkívüli mértékben alááshatja a gyermek biztonságérzetét és a világba vetett bizalmát, hogy épp az bántja, akinek elvileg védenie és szeretnie kellene őt. Ráadásul ezekben az esetekben a gyakori találkozás vagy együttélés miatt általában hosszabb ideig tart a visszaélés, és annak is csökken az esélye, hogy a gyermek korán kikerüljön a bántalmazó személy környezetéből, és szakszerű segítséget kapjon.

* U.S. Bureau of Justice Statistics. *Sexual Assault of Young Children as Reported to Law Enforcement. 2000.*

TÉNYEK ÉS TÉVHITEK AZ ÁLDOZATRÓL

Tévhit: Szexuális abúzus csak kisgyerekekkel történhet meg, a nagyok már tudnak nemet mondani.

Tény: Nem kortól függ, hogy egy gyerek tud-e nemet mondani, és **nem is az ő felelőssége, hogy megállítsa az abúzust.** Idősebb gyerekeket ugyanúgy érhet szexuális bántalmazás, de az igaz, hogy **minél fiatalabb** az áldozat, minél korlátozottabb az ön-kifejező képessége és mozgáster, **annál jobban ki van szolgáltatva** az elkövetőnek.

Tévhit: Szexuális visszaélés csak kamaszkorú gyerekekkel történik.

Tény: Incestus esetén az első visszaélés átlagosan nyolcéves korban történik, de csecsemőt is érhet szexuális bántalmazás. Amerikai igazságügyi statisztikák* szerint a teljes népesség körében előforduló szexuális jellegű bűncselekmények áldozatai **15 százalékban 12 év alatti gyermekek, 29 százalékban pedig 12-17 éves fiatalok.**

Tévhit: Csak a lányokkal szokott szexuális visszaélés történni. A fiúk biztonságban vannak.

Tény: Bármilyen nemű gyerek válhat szexuális visszaélés áldozatává. Noha a legtöbb ismert esetben az áldozat lány, egyre gyakrabban hallhatunk fiúkkal történt visszaélésről is. Ennek az az oka, hogy a gyerekek elleni szexuális abúzus témája mind jobban bekerül a köztudatba, és egyre több fiúáldozat is el meri mondani a vele történt visszaélést. Fiúknál, férfiaknál ezt akadályozhatja a homoszexualitás stigmájától való félelem is.

Tévhit: A szexuális visszaéléseket a gyerekek provokálják ki csábító magatartásukkal.

Tény: A kiváltó ok nem a gyerek csábító magatartása. A felelősség kizárólag a felnőtt elkövetőt terheli. **A gyermek szokatlanul szexuális töltetű viselkedése a vele már korábban megtörtént visszaélésnek a következménye,** és nem pedig az oka.

Tévhit: Csak elhanyagolt gyerekekkel történik ilyesmi.

Tény: Ahhoz, hogy egy gyerek áldozattá váljon, elég, ha egy elkövető van a környezetében. Egy szeretetteljes, egyenlőségen alapuló, gondoskodó családban ugyan lényegesen ritkábban fordul elő abúzus, de családon kívül, iskolában, óvodában még így is megtörténhet.

* U.S. Bureau of Justice Statistics. *Sex Offenses and Offenders*. 1997.

› **Bármilyen életkorú, nemű és társadalmi státuszú gyermek szexuális visszaélés áldozatává válhat.**

› **Az áldozat semmilyen körülmények között NEM FELELŐS a szexuális abúzus elszენvedéséért.**

TÉNYEK ÉS TÉVHITEK AZ ELKÖVETŐKRŐL

Tévhit: A nők ugyanolyan gyakran élnek vissza kislányokkal, mint a férfiak kislányokkal.

Tény: Az ismert elkövetők 85-99%-a férfi. A női elkövetők aránya tehát nagyjából 1-15%-ra tehető. A nőkről – a férfiakhoz hasonlóan – elmondható, hogy szintén mindkét nem képviselőivel szemben követnek el abúzust, de a fiúk bántalmazása az ő esetükben valamivel gyakoribb. A nők sok esetben férfi elkövetővel közösen – egyes esetekben kényszerítés hatására – követnek el szexuális visszaélést.

Tévhit: A kislányokat csak homoszexuális férfiak szokták molesztálni.

Tény: A kislányokkal és tinédzser fiúkkal szexuális kapcsolatot kezdeményező férfiak nagy része heteroszexuális, családos ember. Az elkövető számára nem az áldozat neme, hanem kiszolgáltatottsága a vonzó. A gyerek teste tárgy, eszköz csupán arra, hogy az elkövető a hatalmát gyakorolhassa.

Tévhit: Az elkövetőre általában jellemző, hogy alacsony iskolai végzettséggel és társadalmi státusszal rendelkezik.

Tény: Az elkövető bármilyen társadalmi osztályhoz tartozhat, ugyanígy iskolázottsága és anyagi helyzete is bármilyen lehet. Az akadémikusok ugyanolyan arányban bántalmaznak gyerekeket, mint az alacsony végzettségűek. Sajnos a magas társadalmi státuszú vagy éppen köztisztvisletnek örvendő személyek által elkövetett abúzus ritkábban kerül napvilágra, mert ilyen esetekben az áldozatok (sokszor jogosan) arra számítanak, hogy környezetük nem fog hinni nekik.

Tévhit: Csak felnőttek követnek el szexuális abúzust gyerekekkel szemben.

Tény: A felmérések szerint az elkövetők 20-30%-a serdülőkorú vagy az áldozatnál idősebb gyerek. A bántalmazás motivációs alapja – a felnőtt elkövetőkhöz hasonlóan – nem más, mint a **hatalommal való visszaélés**. Azoknak a kamaszoknak, akik bármiféle szexuális aktust kezdeményeznek gyerekekkel, szakszerű beavatkozásra van szükségük, mivel igen **valószínű, hogy maguk is hasonló visszaélés áldozatai**.

Tévhit: Az elkövető jellemzően zárkózott, magányos ember, aki kerüli más felnőttek társaságát.

Tény: A szexuális erőszak elkövetői általában heteroszexuális párkapcsolatban élnek, és teljesen **hétköznapi, megbízható embereknek tűnnek**, így a környezetük a legritkább esetben fog gyanút. Sokszor kifejezetten társaságszerető, **megnyerő személyek** követik el a visszaélést.

AZ ELKÖVETŐ MENTEGETÉSÉRE SZOLGÁLÓ TÉVHITEK

Tévhit: A szexuális abúzus elkövetői pedofilok, akik nem tehetnek hajlamukról.

Tény: Az elkövető lehet pedofil is (tehát olyan személy, akit kizárólag a gyerekekkel való szexuális kapcsolat, vagy az arról való fantáziálás hoz szexuális izgalomba), de a legtöbbször olyan ember, aki elsősorban felnőttekkel él szexuális életet. A szexuális abúzus – mint minden bántalmazás – a hatalom gyakorlásáról szól, amelyben a szex csak eszköz. Ezeknek az elkövetőknek azért gyermek a célpontja, mert ők kiszolgáltatottabbak, így kisebb az ellenállás vagy lebukás veszélye. Még a valóban pedofil elkövetőnek is felelnie kell a tettéért, ilyen esetben ugyanis az ő felelősségük saját problémájukra orvosi segítséget keresni.

Tévhit: Csak olyankor bántalmazó, amikor iszik.

Tény: Az alkohol oldja a gátlásokat. **Sok elkövető szándékosan iszik**, hogy legyűrje a saját lelkiismeretét, van, aki az áldozatát is itatja, hogy megtörje annak ellenállását.

Tévhit: Az elkövető csupán „túlszerette” a gyereket, ill. „így fejezi ki a szeretetét”.

Tény: **Egy felnőtt pontosan tudja, hol a határ**, honnantól számít valami szexuális cselekedetnek. Az elkövetők mindig **ügyelnek arra, hogy a gyerekekkel folytatott szexuális tevékenységük ne váljon nyilvánossá, ebből is látszik: ők maguk pontosan tudják, hogy valójában visszaélést követnek el**. Amennyiben valóban szeretet-megnyilvánulásról volna szó, nem lenne szükség a titkolózásra.

Tévhit: A felesége frigid, nem elégíti ki a szexuális igényeit, így kénytelen máshol gyengédséget keresni.

Tény: Egy nő nem lecserélhető szexuális tárgy, eszköz, amelynek feladata a férfi igényeinek kielégítése. Az elkövetők gyakran próbálják áttolni a felelősséget az anyára azzal, hogy azt állítják, nekik „jár” a szex. A valóságban azonban a szexuális kielégületlenség olyasmiről szól, amit bárki képes kezelni anélkül, hogy másokat bántana. **Senkinek nem áll jogában egy másik felnőttet vagy gyereket eszközként használni a saját kielégülésére.**

Az elkövető tehát:

- › **85-99%-ban férfi**
- › **szexuális irányultsága alapján leggyakrabban heteroszexuális**
- › **bármely társadalmi rétegből származhat**
- › **az esetek többségében felnőtt, de előfordulhat, hogy még maga is gyermek**
- › **a külső szemlélő számára hétköznapi, „normális” embernek tűnik**
- › **nem szükségszerűen pedofil**
- › **célja a hatalom gyakorlása, a szex pedig eszköz ehhez**
- › **belátással rendelkezik tetteről, ezért A FELELŐSSÉG ALÓL NEM MENTESÜLHET**

A SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS DINAMIKÁJA, SAJÁTOS SÁGAI

HOGYAN ALAKUL KI?

A szexuális abúzus alapja az alá-fölérendelt viszony. A magasabb pozícióban lévő elkövető **viSSzaél a gyermek feletti hatalmával**. Mivel a köztük lévő kapcsolat nem egyenlő, így **nem beszélhetünk a szexbe való beleegyezésről akkor sem, ha az áldozat nem tiltakozott vagy szexuális élvezetet élt meg az abúzus során. Beleegyezés ugyanis csak egyenlő felek között jöhet létre.**

Az elkövető tudatosan készíti elő az abúzust. **Első lépésként magához édesgeti áldozatát, és törekszik arra, hogy erős kötődést alakítson ki a gyermekkel.** Erre lehet példa, amikor a tanár iskolai kereteken kívül segít a diáknak, vagy amikor az apa külön ajándékokkal kedveskedik, esetleg pénzt ad gyerekének. Az elkövető gyakran azt mondja gyermekáldozatának, hogy **a köztük lévő kapcsolat különleges**, hogy ilyen az igazi szeretet, illetve, hogy csak ő szereti igazán.

Az abúzus általában **„ártatlan”, könnyen félreérthető közeledéssel kezdődik**, melynek célja a gyerek megvezetése. („Simogasd meg aput!”, „Hadd masszírozzam meg a nyakad!”, „Megmutatom, hogy tartsd a furulyát!”) Az eleinte ártalmatlannak tűnő játék az áldozat számára szinte **észrevétlenül fordul abúzusba.**

HOGYAN FOLYTATÓDHA HOSSZAN AZ ABÚZUS?

A legtöbb esetben a bántalmazás nem alkalomszerű, hanem **éveken át tartó folyamat**, és az elkövető egészen addig folytatja, amíg egy külső személy hatékonyan fel nem lép az abúzus ellen, vagy amíg a gyerek megfelelő megerősítést nem kap ahhoz, hogy megszakítsa a kapcsolatot.

Hogyan tartja fenn az elkövető az abúzust?

Az elkövető hatalmi pozíciója és a fokozatosság miatt az abúzus **sok esetben nyílt erőszak, illetve fizikai kényszerítés alkalmazása nélkül zajlik**. Az elkövető ennél sokkal ravaszabb és rejtettebb módon hat az áldozatra: **manipulációval, fenyegetéssel, zsarolással vagy szeretet-megvonással**.

A gyerekek még **feltétel nélkül bíznak az őket körülvevő, velük szoros kapcsolatban álló felnőttekben**. Sok esetben **nem is megengedett a gyerekeknek, hogy megkérdőjelezzék a felnőttek viselkedését**, így fel sem merülhet, hogy nemet mondanak az elkövetőnek.

Az abúzus dinamikájának egy másik fontos sajátossága, hogy **az áldozatnak és az elkövetőnek van egy közös titka**, amelyről „senkinek sem szabad beszélni”. Az elkövető ezzel a trükkel rendkívül hatékonyan képes elszigetelni és magányossá tenni az áldozatát. A gyermeket gyakran úgy veszi rá a titok megőrzésére, hogy **„árulkodás” esetére különböző büntetések és szörnyű következményeket helyez kilátásba** (pl. „Ha ezt elmondod, abba anya belehal.”; „Akkor engem elvisznek.”; „Senki nem fog hinni neked, bedugnak a diliházba.”). Gyakran már az abúzus közben **bűntudatot kelt az áldozatban és őt hibáztatja a történetekért** („Te csábítottál el.”), amivel szintén hallgatásra bírhatja a gyermeket.

Számos áldozat azonban még a manipuláció és fenyegetés ellenére is veszi a bátorságot és jelzi a környezetének, hogy mi történt vele. Amennyiben az, akihez a gyerek segítségért fordul, nem megfelelően reagál, ő maga is hozzájárulhat az abúzus folytatódásához.

Hogyan járul hozzá a környezet ahhoz, hogy az abúzus fennmaradjon?

Lássunk néhány példát azokra a **külső környezeti okokra**, melyek megakadályozzák, hogy az áldozat segítséget kérjen és kapjon:

- › a gyermek **nem biztonságos környezetben** él (sok esetben maga a szülő az elkövető);
- › a gyermeknek senki sem beszélt a szexualitásról és a szexuális abúzusról, így **megfelelő szavai sincsenek rá;**
- › a gyermek úgy érzi, **nincs kinek elmondania a történeteket**, mert senki sem kérdezi a gondjairól, hogylétéről;
- › a környezet burkoltan vagy nyíltan kifejezi, hogy **nem akar hallani a történeteikről;**
- › a környezet **nem hisz** az áldozatnak vagy **lekicsinyli** a bántalmazás jelentőségét;
- › a környezet **kínosnak állítja be a történeteket**, amiről „nem illik” beszélni.

Mindezek hatására, valamint az abúzus dinamikájának következtében **az áldozatban** a következő **érzelmi és viselkedéses reakciók** alakulhatnak ki, melyek **tovább akadályozzák a segítségkérést:**

- › **hűség:** az áldozat érzelmileg kötődik az elkövetőhöz, és meg akarja őrizni a kapcsolatot;
- › **az elkövető, illetve a család féltése:** az elkövető megóvása a büntetéstől; a család megóvása a megrázkódtatástól vagy attól, hogy kiderül: tudhattak vagy tudniuk kellett volna az abúzusról;
- › **szégyen:** az áldozat szégyelli a történeteket;
- › **bűntudat:** hibásnak érzi magát az abúzus kialakulásáért és fennmaradásáért;
- › **félelem:** tart a környezet reakciójától és az esetleges következményektől (pl. nem hisznek neki; őt hibáztatják; elítélik vagy lenézik a történetek miatt; fájdalmat okoz a környezetének, illetve válságot a családban; az elkövető megbünteti őt);
- › **bizalmatlanság:** abból, hogy hozzá közel álló, bizalmi személy bántalmazta, az áldozat azt tanulja meg, hogy a világ nem biztonságos hely, és senkitől sem számíthat segítségre;
- › **tanult tehetetlenség:** az abúzus során az áldozat elveszíti a kontrollt, és ebből fakadóan kialakulhat benne egy olyan hit vagy meggyőződés, mely szerint nem tehet semmit a számára kellemetlen dolgok ellen. Ez egy reményvesztett állapot az áldozat számára, akiben fel sem merül, hogy jogában áll és képes tenni az őt érő erőszak ellen.
- › **traumás kötődés:** az áldozat és az elkövető közötti szoros érzelmi kötelék, amely az abúzustól nem gyengül, hanem erősödik. Olyan függő állapot, amely rendkívül intenzív, váltakozó negatív és pozitív érzelmekkel jár, mivel az elkövető a bántalmazást gondoskodó, figyelmes viselkedéssel váltogatja. A függő helyzetben lévő áldozat létfontosságúnak érzi, hogy elnyerje az elkövető szeretetét, különösen olyan esetekben, mikor családtagról vagy a gyermek által nagyra becsült személyről van szó.

TOVÁBBI TÉNYEK ÉS TÉVHITEK AZ ABÚZUS SAJÁTOSSÁGAIVAL KAPCSOLATBAN

Tévhit: *Egy feljelentéssel rögtön véget lehet vetni az erőszaknak.*

Tény: Rokon által elkövetett szexuális bántalmazás nagyon ritkán derül ki, még ritkábban jut el a rendőrségi feljelentésig. Ha meg is történik a feljelentés, ez még nem jelent ítéletet, a rendőrség látóterébe került elkövetőknek csak töredéke kap börtönbüntetést. A látencia főbb okai, hogy az áldozat fél az elkövetőtől, hamar megtapasztalja, hogy nem hisznek neki, és hallgatásra bírja a szégyen is.

Tévhit: *A gyerekek gyakran fantáziálnak vagy hazudoznak arról, hogy felnőttek szexuális viszonyt folytatnak velük.*

Tény: A gyerekeknek is vannak szexuális érzéseik és van szexuális viselkedésük, ám maguktól nem szoktak felnőttekkel folytatott szexről fantáziálni vagy beszélni, hiszen ezekről a dolgokról sokszor még pontos információik sincsenek. Ha egy gyerek az életkorát meghaladó szexuális ismeretekkel bír, az arra utal, hogy csakugyan valami szexuális jellegű esemény történt vele, és a saját tapasztalatai alapján mesél.

Tévhit: *Válófélben lévő nők gyakran hamisan vádaskodnak azzal, hogy az apa szexuálisan bántalmazza a gyereküket, így akarnak bosszút állni és előnyhöz jutni a valóperben.*

Tény: A kutatások szerint az esetek elenyésző hányadában fordul elő szándékos hamis vád az anya vagy a gyerek részéről. Jellemzőbb eset, hogy a felügyeleti joggal nem rendelkező, bántalmazó viselkedésű szülő (aki tipikusan az apa) igyekszik hamis incesztus váddal megszerezni a gyerek feletti felügyeleti jogot.*

Tévhit: *A családon belüli szexuális visszaélésekről a másik szülő is tud.*

Tény: Noha a nem-elkövető szülők között vannak olyanok, akik tudnak az abúzusról, sőt, együtt is működnek az elkövetővel, nagy részük valóban nem tudja, mi történik. Gyakran sejtik, hogy valami nincs rendben, de nem tudják pontosan, hogy mi. Más esetekben az anya elleni párkapcsolati erőszak és a gyerekekkel való szexuális visszaélés egyszerre van jelen: az anya bántalmazásának, megtörésének egyik módja, hogy az elkövető szexuálisan visszaél a gyerekével.

*Trocmé, N. – Bala, N.: False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child Abuse & Neglect*, 2005, 29, 1333–1345.

- › ***a szexuális visszaélés során a két fél között egyenlőtlen hatalmi viszony áll fenn, az áldozat gyakran függ az elkövetőtől***
- › ***az elkövető általában fokozatosan, eleinte a kitüntetett figyelem és kedvesség álcája mögé bújva hálózza be áldozatát***
- › ***az elkövető nyílt erőszak helyett általában fenyegetéssel és manipulációval éri el célját***
- › ***az áldozat a kikényszerített titkolózás következtében elszigetelődik környezetétől***
- › ***az abúzus fennmaradásában komoly szerepet játszhat az áldozat környezete***

A SZEXUÁLIS ABÚZUS FIGYELMEZTETŐ JELEI GYEREKEKNÉL

Egy-egy jel önmagában a legtöbbször nem elég az abúzus tényének megállapításához. Minél több tünet van azonban egyidejűleg jelen, annál biztosabban feltételezhető, hogy a gyermeket szexuálisan bántalmazták.

Testi jelek

- › Szakadt, váladékos vagy véres fehérenemű
- › Viszketés vagy fájdalom a nemi szervek környékén
- › Gyakori megmagyarázhatatlan fájdalmak (torok, alhas)
- › Nehézségek járás vagy ülés közben
- › Húgyúti fertőzések, hüvelyi folyás (lányoknál), húgycső váladékozás (fiúknál)
- › Sérülések a nemi szervek tájékán vagy más testrészeken, végbélfekélyesedés
- › Nemi betegségek
- › Tinédzserkori terhesség
- › Hirtelen súlycsökkenés vagy -növekedés
- › Pszichoszomatikus tünetek: fejfájás, hasfájás stb.

Viselkedésbeli jelek

- › Álmatlanság, rémálmok
- › Szorongás, depresszió, nyugtalanság
- › Étvágytalanság
- › Romló iskolai teljesítmény
- › Csökkent önértékelés

- › Regresszív jelek (korábbi életkorra jellemző viselkedés újbóli megjelenése, pl. ujj szopás, ágybavizelés, gügyögés)
- › Befelé fordulás, visszahúzódás, szélsőséges félénkség, gyakori sírás
- › Erőszakos viselkedés – másokkal vagy kisállatokkal való kegyetlenkedés
- › Csökkent aktivitási szint vagy éppen hiperaktivitás
- › Érdeklődés elvesztése azon tevékenységek iránt, melyeket korábban szeretett a gyerek (pl. barátok, sport, játék, iskola)
- › Nagyfokú óvatosság a felnőttekkel való testi érintkezésben
- › Egy bizonyos személytől való félelem, különösen, ha a gyermek vonakodik vele kettesben maradni
- › Félelem a hazamenéstől
- › Szexualizált viselkedés
- › Szerfogyasztás (drog, gyógyszer, alkohol)
- › Öncsonkítás, önbántalmazás (pl. haj, szempilla tépkedése, körömrágás, „falcolás”)
- › Öngyilkossági kísérletek, vagy ezzel való fenyegetőzés
- › Bűnözés
- › Tinédzserprostitúció

A SZEXUÁLIS ABÚZUS HOSSZÚ TÁVÚ KÖVETKEZMÉNYEI

A gyermekkorban elszenvedett szexuális visszaélésnek azért lehetnek különösen súlyos és hosszú távú következményei, mert az áldozatot egy nagyon érzékeny időszakban, **személyiségfejlődésének korai szakaszában éri trauma**. Az abúzus hatása sokrétű, így szinte bármilyen tünet vagy tünetegyüttes kialakulásához hozzájárulhat. A leggyakrabban előforduló panaszok a következők:

- › **(komplex) poszttraumás stressz szindróma:** a súlyosan veszélyeztető helyzetre adott elhúzódnó reakció, melynek része az állandó nyugtalanság, készenléti állapot, a traumás emlékek akaratlan újraélése, illetve az arra emlékeztető ingerek elkerülése, valamint a beszűkülés, érzelmi kiüresedés.
- › **disszociáció:** érzelmi vagy mentális kilépés a helyzetből, ami a kívülálló számára akár egyszerű elkalandozásnak is tűnhet. A disszociáció természetes képesség, amely kezdetben segít az áldozatnak túlélni a testi és lelki fájdalmat.
- › **szorongásos zavarok** (pl. különböző fóbiák, pánikbetegség)
- › **depresszió**
- › **öngyilkossági gondolatok, kísérletek**
- › **evészavarok** (pl. anorexia, bulimia)
- › **szexuális zavarok** (pl. vaginizmus: a hüvely és a medenceizom görcsös össze-

húzódása a nemi aktus megkísérlésekor; továbbá orgazmussal, illetve ejakulációval kapcsolatos nehézségek, merevedési panaszok stb.)

› **alkohol-, drog-, vagy viselkedési függőségek** (pl. számítógép-függőség, szerencsejáték stb.)

› **különböző testi panaszok** (pl. krónikus kismencedei fájdalom, funkcionális meddőség stb.)

Habár kétségtelen, hogy a gyermekkori szexuális abúzusnak rengeteg káros hatása lehet a túlélőre, fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy **megfelelő terápiás segítséggel ezek a panaszok csökkenthetők, illetve megszüntethetők.**

HOGYAN REAGÁLJAK, HA VALAKI ELMONDJA NEKEM, HOGY SZEXUÁLIS ABÚZUS ÁLDOZATA (VOLT)?

Az áldozatoknak rendkívül nehéz beszélniük a velük történeteikről és ezért általában nehezen szánják rá magukat erre a lépésre.

Amennyiben Önt egy áldozat a bizalmába avatja és elmeséli a történetét, nagyon fontos az, hogy Ön megfelelően reagáljon az elmondottakra.

Ha Ön nem megfelelően reagál (pl. az áldozatot hibáztatja, lekicsinyli a bántalmazás jelentőségét, stb.), azzal tovább erősítheti az áldozat magányát, büntudatát, bizalmatlanságát, valamint eltántoríthatja a további segítségkéréstől.

› **Hallgassa végig** az áldozatot, ne szakítsa félbe!

› Amennyiben gyerekekkel beszél, fontos, hogy megpróbáljon nyugodt maradni, amíg a történeteket hallgatja!

› Fejezze ki, hogy megérti, milyen fájdalmas ezt elmondani, és biztosítsa róla az áldozatot, hogy végig fogja hallgatni!

› Fogadja el az áldozat feltételeit, hogyan, mikor és mennyit akar elmondani!

› **Higgyen az áldozatnak!**

› Hangsúlyozza, hogy a szexuális abúzus **soha nem az áldozat felelőssége!**

› Ne próbálja kicsinyíteni a történetek jelentőségét vagy az elkövető felelősségét!

› Fejezze ki az együttérzését, és ha ez nem ijeszti meg az áldozatot, az elkövetővel szemben érzett haragját is!

› Ne próbálja rávenni az áldozatot arra, hogy „felejtse el a múltat, és lépjen tovább”, vagy, hogy bocsásson meg az elkövetőnek!

› Tudassa vele, hogy támogatni fogja a szükséges lépések megtételében!

› Biztassa az áldozatot, hogy kérje szakember segítségét, hívjon fel segélyvonalat!

- › Amennyiben az áldozat még gyerek, keressen a számára megfelelő terápiás segítséget!
- › Tájékozódjon a gyerekkori szexuális visszaélés jellegzetességeiről!

TOVÁBBI TANÁCSOK SZÜLŐKNEK

- › Amennyiben egy kiskorú gyermekről derül ki, hogy abúzus érte, nagyon fontos, hogy a nem elkövető szülő továbbra is biztosítsa számára az élet megszokott menetét. A gyerekeknek mindenekelőtt **stabilitásra** és **érzelmi támaszra** van szüksége.
- › Ne hagyja, hogy a bűntudat eluralkodjon Önön, **ne önmagát sajnálja**, hanem szentelje teljes figyelmét az áldozatnak!
- › **Vállalja a felelősséget azért**, hogy nem tudta megvédeni gyermekét!
- › **Kérjen bocsánatot**, fejezze ki, mennyire bánja, hogy nem volt jelen jobban gyereke életében, nem figyelt rá, nem volt elég erős, hogy felismerje az abúzus jeleit!
- › **Ne kezdjen el magyarázkodni!** („De hát én ott sem voltam!”, „Honnan tudhattam volna?!”, „Annyi dolgom volt!”)
- › Amennyiben az áldozat dühös Önre, azt viselje és fogadja el!
- › Hagyja, hogy gyermeke döntsön a fontos dolgokban: kivel akar beszélni a traumáról és mikor!
- › Keressen Ön is segítséget ebben a nehéz időszakban!
- › A gyerekkori szexuális abúzus feldolgozása évekig eltarthat. **Ne számítson rá, hogy egy beszélgetéssel vége! Gyermekének hosszú ideig lesz szüksége az Ön támogatására.**

HOGYAN BESZÉLHETÜNK A GYEREKEKKEL A SZEXUÁLIS ABÚZUSRÓL?

Ismervén a gyermekkori szexuális abúzus gyakoriságára vonatkozó statisztikákat,

egy szülő sem engedheti meg magának azt, hogy ne világosítsa fel gyermekét időben erről a témáról.

A szexuális abúzusról való beszélgetés a tévhitekkel ellentétben nem megijeszti, hanem megerősíti a gyerekeket. Mivel a téma kapcsán sokan eszköztelennek és tanácstalannak érzik magukat, az alábbiakban szeretnénk egy kis segítséget nyújtani a megelőzéshez.

- › **Nyugodt, szeretetteljes közeg megteremtése:** próbáljon nyugodt maradni és úgy tekinteni erre a beszélgetésre, hogy ez csak egy újabb lehetőség gyermeke iránti szeretetének kifejezésére.
- › Már **2 éves kortól** kezdjen el beszélni a gyermekével a testi határokról és a szexuális abúzusról.
- › **Tanítsa meg gyermekének az intim testrészek neveit:** ez azért különösen fontos, mert ha a gyermeket abúzus éri, így el tudja majd mondani, pontosan mit tettek vele.
- › **Nevezze meg azokat a konkrét helyzeteket, melyekben elfogadható az, ha valaki látja vagy megérinti a gyermek intim testrészeit:** mondja el gyermekének, hogy senki – beleértve a szülőket és gondozókat – sem láthatja és érintheti meg a gyermek intim testrészeit, kivéve azokat az eseteket, melyekben tisztán tartásról (fürdetés), vagy pl. orvosi vizsgálatról van szó. Ez utóbbi helyzetek is szolgálhatnak abúzus ürügyéül, így azt is fontos elmagyarázni, hogy ha a fürdetés vagy vizsgálat során észlel valami furcsát a gyerek, akkor is tiltakozhat és szólhat más felnőtteknek.
- › **Tanítsa meg gyermekének, hogy intim testrészei különlegesek:** ne keltsen a gyermekben olyan érzést, hogy ezek a testrészek tabunak számítanak, vagy mocskosak. Ellenkezőleg: hangsúlyozza azt, hogy ezek a részek annyira különlegesek, hogy csak őhöz tartoznak, csak ő érhet hozzájuk (kivéve az előző pontban említett eseteket). Kérje meg a gyereket, hogyha bárki olyan érzésket vált ki belőle ezeken a részeken, amelyek ugyan kellemesek, de különböznek a mosdatás során tapasztalt érzetektől, akkor azonnal jelezze azt Önnek. Fontos azt is kiemelni, hogy nem szégyen a szexuális élvezet, és hogy természetes, ha a gyerekek olykor megérintik önmagukat. A kulcs az, hogy sem egy másik gyerek, sem egy felnőtt nem érintheti meg őket, illetve ők sem érinthetik meg mások intim testrészeit.

- › **Mondja el gyermekének, hogy joga van kontrollt gyakorolni a saját teste felett:** a teste az övé, és senkinek sincs joga bántani. Sokan arra nevelik a gyerekeket, hogy mindig engedelmeskedjenek a felnőtteknek, ezáltal a gyerek még bántalmazás esetén sem meri megkérdőjelezni a felnőtt hatalmát. Tudassa gyermekével, hogy ha valami kellemetlen neki vagy zavarba hozza, akkor egy felnőttnek is szabad nemet mondani. Sose erőltesse, hogy gyermeke a saját akarata ellenére testi kontaktusba kerüljön felnőttekkel (pl. rokonok ölelése, megpuszítása stb.).
- › **Mondja el, hogy a titok akkor is titok marad, ha gyermeke megosztja azt Önnel:** azt is jelezze gyermeke számára, hogy sose bízson olyan felnőttben, aki titoktartásra kéri őt szüleivel szemben.
- › **Biztosítsa gyermekét arról, hogy bármi történjék is, Ön minden körülmények között hinni fog neki és megvédi.**

HOVÁ FORDULHATOK, HA TUDOM VAGY SEJTEM, HOGY EGY GYEREKET SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS ÉRT?

A Gyermekvédelmi Törvény (1997. évi XXXI. tv.) 17. paragrafusa jelöli meg azokat a személyeket és intézményeket (például védőnők, házi orvos, házi gyermekorvos, családsegítő szolgálat, nevelési és oktatási intézmények, nevelési tanácsadó, rendőrség, ügyészség, bíróság), amelyek kötelesek jelezni a gyermekjóléti szolgálatoknál a gyerek veszélyeztetését, illetve indokolt esetben kötelesek hatósági eljárást kezdeményezni, és egymással együttműködni a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében. Az Egészségügyi Törvény külön rendelkezik arról, hogy szexuális visszaélés gyanúja esetén az orvost nem köti a titoktartás, saját hatáskörében jelezheti, amit tapasztalt. A törvény továbbá lehetőséget ad arra, hogy a Gyermekjóléti Szolgálatnál minden állampolgár bejelentést tehesen. 2014. március 15. óta a Gyermekjóléti Szolgálat és a Gyámhatóság a gyermek bántalmazása, elhanyagolása miatt jelzést vagy kezdeményezést tevő intézmény, illetve személy adatait erre irányuló külön kérelem hiányában is zártan kezeli.

Fontos tudnia, hogyha a segítő szervekhez fordulva gyermekét vagy Önt további szenvedések és sérelmek érik, akkor a hatóságok, intézmények nem megfelelően látják el a feladatukat. Ilyen esetben joga van más szervekhez fordulni, illetve pánasszal élni.

Noha a törvény fontos és hasznos, az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy alapvető szakmai irányelvek és eljárások (szakmai protokollok) hiányoznak az áldozatok

hatékony védelme érdekében. Így például a szakemberek gyakran nem különböztetik meg a bántalmazó szülőt a nem bántalmazó szülőtől, a szexuális visszaélés tüneteit anyai elhanyagolásnak tekintik, és nem hisznek sem a gyerekeknek, sem a segítséget kérő nőknek. Segélyvonalainkon szívesen adunk részletes felvilágosítást arról, hogy mi az egyes állami és önkormányzati intézmények és hatóságok feladata gyerek elleni szexuális visszaélés esetén.

MILYEN TERÁPIÁS SEGÍTSÉG LÉTEZIK A SZEXUÁLIS ABÚZUS ÁLDOZATAI SZÁMÁRA?

A trauma feldolgozásában nagy segítséget nyújthat a megfelelő pszichoterápiás kezelés. Mielőtt kiválasztaná a szakembert, célszerű tájékozódni arról, hogy az illető rendelkezik-e ismeretekkel a szexuális abúzus természetrajzáról, hatékony terápiás módszereket alkalmaz-e, illetve foglalkozott-e már korábban sikeresen más túlélőkkel. Fontos, hogy meggyőződjön róla, a terapeuta nem áldozathibáztató, és ismeri a gyerekkori szexuális abúzus szakirodalmát.

Komoly segítséget nyújtanak a szexuális abúzusról és traumáról szóló könyvek, valamint a szexuális erőszak és visszaélés áldozatai számára fenntartott segélyvonalak is.

AJÁNLOTT IRODALOM:

Bancroft, Lundy, Jay G. Silverman és Daniel Ritchie: Lehet-e jó apa a bántalmazó? – A partnerbántalmazás hatása a szülő–gyermek kapcsolatra. Háttér Kiadó – NANE Egyesület, 2013.
/A könyv egyik fejezete kifejezetten olyan bántalmazó apákról szól, akik gyermekeikkel szexuálisan visszaélnek./

Benedict, Helen: Csak okosan! Önvédelem kamaszoknak. Háttér Kiadó – NANE Egyesület, 2004.
Forward, Susan: Mérgező szülők. Hogyan szabaduljunk meg fájdalmas örökségünktől, és nyerjük vissza életünket? Háttér Kiadó, 2000.

Herman, Judith Lewis: Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig. Háttér Kiadó – Kávé Kiadó – NANE Egyesület, 2003.

Miller, Alice: A tehetséges gyermek drámája és az igazi én felkutatása. Osiris Kiadó, 2002.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK ÉS SEGÍTSÉG:

Muszáj Munkacsoport

Magyar nyelvű információs oldal a gyerekkori szexuális bántalmazásról

Honlap: muszajmunkacsoport.hu

NANE Egyesület

Segélyvonal bántalmazott nők és gyerekek részére: 06-80-505-101 (hívható hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 18-22 óra között)

Szexuális erőszak segélyvonal: 06 40 630 006 (Hívható hétfőnként 10–14, szerdánként 14–18, péntekenként 10–14 óra között)

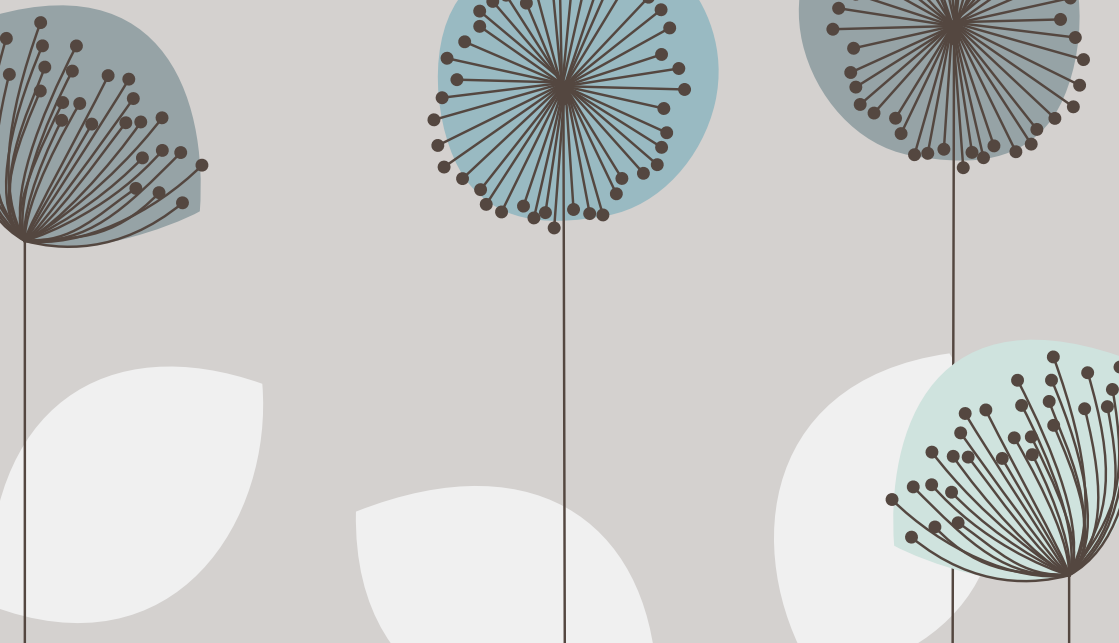
Honlap: www.nane.hu

Kék Vonal

Segélyvonal problémákkal küszködő, veszélyben lévő gyerekek és fiatalok számára
116 111

Rendőrség 107

Mentők 104



Kiadja a NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület
1447 Budapest, Pf. 502.
www.nane.hu e-mail: info@nane.hu
Bankszámlaszám: 16200010-10045143 (MagNet Bank Zrt.)
Adószám: 18060339-1-42

Ez a szórólap az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap támogatásával készült 2016-ban.
Szabadon fénymásolható!